

Utdrag ur brev från Victoria Benedictsson till Axel Lundegård d. 28 juli 1885.

På natten väcktes jag af väktarens tutningar och ropet: "elden är lös!" - Tänk så intressant! Jag i strumporna strax. - "Hvad är det"? - "Jag vet inte." - "Så spring och fråga väktaren". - "I möllan." - Jag lyfte på gardinen. Högt, högt upp ropades det, och ett helt fyrverkeri af gnistor, allt bakom de mörka gardinerna, som stodo så lugna och högtidliga. Hej! Kläderna på; vinterkappa och ylleschal om hufvudet och så ut i köksträdgården. Rök, som svepte förbi mig i ett långt tjockt svallande moln, grått, brunt, violett, svart; ett knastrande dån och så gnistor, stora eldflingor som seglade fram i ett jemt tåg, spridde sig mot himlen och regnade ned. Och hög, gråblå sommarhimmel och kall nattluft, och alla buskar våte efter regent. Och långt, långt borta fälten belysta med ett underligt hvitt sken, som kom dem att synas snöbetäckta. Klockan var två. Skrik af menniskoröster hördes svagt genom knastrandet. Annars var allt tyst, alldeles dödsstill. Gud hvad det var vackert!

Men jag kunde ju inte bli stående der. Marsch upp på torget för att se hur Hörbyborna bära sig år när deras by brinner. En och en af den låga hopen springer i lunk mot brandstället, väktaren går ännu omkring och tutar, skriker på vatten. Ett par grupper af välklädda fruntimmer står jemrande på torget. Jag träffar på mina värdinnor från qvällen. "Ska vi gå dit och se?" - Ja, det ville de. Upp till Ola Håkans trappa. Röken är åt det hållet och när hästar äntligen komma, måste tunnorna gå om den gatan. Och jag ville se elden på nära håll. Se menniskorna. "Ska vi gå upp om stationen? Vinden ligger ifrån der" - Ja, det ville de. Igenom gränden vid Wibergs, och så vidare! Upp förbi stationen och till nya skolhuset. Qvarnen var störtad, men tre hus stodo i brand. Vi voro alldeles ur vägen der, kunde gå så nära att värmen kändes, och all rök låg åt andra hållet. strax hade folket varit hufuvudlöst, som alltid, nu hade de sansat sig, och alla händer togo fast. Det var vackert att se. Och så snabba och oförvägna somliga voro. Man såg dem som silhuetter mot den röda glödande eldmassan. Det var att begränsa elden, hugga ned det mellanliggande med yxor och rycka ned det brinnande sparrverket med brandhakar. Jag satt tvärs öfver skacklarne på en räddad vagn och hade den förträffligaste utsigt.

Det kom en kvinna förbi med en tom vattenspann. Hon hade varit med i kedjan hela tiden från början. Jag frågade henne om elden och om någon hade blifvit innebränd, ty jag ville se på henne. Jag har sett henne förr, men då var hon ung; nu är hon inte gammal, men hon är medfaren. Och när hon talade med mig vände hon ansigtet mot elden, och bakom henne låg sommarnatten med sin blågrå ton, den leriga vägen och den ödsliga slätten. Och så hon, fattig, förstörd! Jag ville varit målare och kunnat måla en sådan qvinnan; inte elden, bara henne; utan effekt, endast sant. Jag är nyfiken på henne ännu. Är hon gift? Har hon barn? Hurdant är hennes lif? - Hon hade rifvits upp ur sängen, endast kjol på sig, strumpor och träskor. Hon tänkte inte på hur hon såg ut, bara på elden och detta fattiga bohag, som hennes fattiga kamrater kunde ha förlorat. Om du kunde ge mig hela världen skulle jag inte kunna säga hvad det var hos henne som fånglade, och ändå känner jag mig rent förälskad, och jag känner det ännu som en pina att ingen mer än jag såg denna kvinna, så, som hon stod der; och att jag inte kan måla henne. Det var något ödsligt och förhärjadt hos henne som harmoniserade så väl med allt det andra, - de onaturliga stora ögonen med blåaktigt ren emalj och reflexer från elden glänsande i de vidgade svart pupillerna, de barnsligt fina dragen, magra, solbrända, bleka. En liten och uttrycksfull mun, med tänder så glänsande hvita som en färgad menniskas. Och så detta skrämde allvar! Håret blondt, uppfästadt, men oredigt, och djupa drag af trötthet kring ögon och mungipor. och så halsen, bar och mager, solbränd, prydnadslös och utan en spets kring linnets. Handen, som höll spannen var mager och gul, armen smal; det var så onaturligt att tänka hvilka tyngder dessa kläna armar släpat på två hela timmar, det var så onaturligt att dessa barnaktiga drag skulle tillhöra en träl, att dessa klagande stora ögon

skulle ha intet annat att förtälja än slit och släp, denna en gång så fina, vackra kvinnogestalt gifven råheten i våld, att om mannen vore en supare skulle hon böja sig för hans slag som en hund, och trodt det vara hennes pligt. Ja du kan skratta - men det stod en hel historia i det färglösa ansigtet. Det var en riktigt hemsk restguation.

Och så fina läppar hon hade! De skälfde helt lätt då hon talade om de fattiga, som bott i huset, men hennes röst var så klanglös och lugn. Och så dessa stora, stora ögon med sina blåa ringar omkring! Och annars endast gult, gult, gult!

Det var en så total sjelfförlömmelse hos henne.